

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректора науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
20 14 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія толерантності

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напряму підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (логопедія)»

(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма: «Психологія толерантності» для студентів за напрямом підготовки «Корекційна освіта (логопедія)».

Розробники: Кібальна Катерина Олександрівна, викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від “11” січня 2017 року № 10

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти
_____ (О.В. Мартинчук)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини _____ Н. А. Клішевич

ЗМІСТ

Пояснювальна записка

Структура програми навчальної дисципліни

I. Опис предмета навчальної дисципліни

II. Тематичний план навчальної дисципліни

III. Програма

Змістовий модуль I. Толерантність як суспільний феномен

Змістовий модуль II. Формування інклюзивної толерантності як умова гармонізації суспільства

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Психологія толерантності»

V. Плани семінарських занять

VI. Завдання для самостійної роботи

Картка самостійної роботи студента

VII. Система поточного та підсумкового контролю

VIII. Методи навчання

XI. Методичне забезпечення курсу

X. Рекомендована література

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з «Психологія толерантності» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки студентів відповідно до навчального плану для напряму підготовки «Корекційна освіта (логопедія)» денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Психологія толерантності», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Змістовий стрижень програми спрямований на реалізацію головної **мети курсу**: сприяти систематизації уявлень студентів про зміст та специфічні характеристики толерантності як взаємоповаги через взаєморозуміння, як основи цивілізованих стосунків.

Завдання курсу: розкрити зміст понять «толерантність» та «інтолерантність»; опрацювати методи діагностики толерантності; розвивати толерантність студентів за допомогою інтерактивних методів; напрацювати шляхи розвитку власної толерантності студентів.

Вивчення дисципліни спрямоване на формування таких **компетенцій**:

I. Загальні компетенції

1. Світоглядні компетенції:

- наявність ціннісно-орієнтаційної позиції;
- розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії;

2. Громадянські компетенції:

- здатність до реалізації прав і обов'язків громадянина України.
- здатність робити свідомий соціальний вибір та застосовувати демократичні технології прийняття рішень.

- уміння діяти з соціальною відповідальністю та громадською свідомістю

3. Комунікативні компетенції:

- здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності;
- здатність працювати у команді.

4. Інформаційні компетенції:

- здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань;
- здатність до ефективного використання інформаційних технологій в соціальній і професійній діяльності

5. Науково-дослідницькі компетенції:

- здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності.
- критична обізнаність та інтелектуальна чесність.
- здатність до нестандартних рішень типових задач і здатність вирішувати нестандартні завдання.

II. Фахові компетенції:

1. Організаційні компетенції:

- здатність планувати, організувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію її суб'єктів.
- здатність до роботи в міждисциплінарній команді під керівництвом лідера (вчителя-логопеда, вчителя інклюзивного класу) у процесі вирішення корекційно-педагогічних завдань

2. Психолого-педагогічні компетенції:

- володіння базовими знаннями з педагогіки і психології та вміння їх реалізувати, закономірностей особистісного розвитку людини на різних вікових етапах; психологічних механізмів навчання та виховання дитини задля забезпечення спрямованої соціалізації та інтеграції особистості з порушеннями психофізичного розвитку.

3. Консультативні компетенції:

- застосовувати уміння консультивати осіб з порушеннями психофізичного розвитку, членів їх сімей, педагогів інклюзивних навчальних закладів з питань освіти, розвитку, сімейного виховання і соціальної адаптації дітей з особливими освітніми потребами.

4. Компетенції у сфері інклюзивного навчання:

- володіння базовими знаннями та розуміння основних концепцій та теорій інклюзивного навчання.
- застосовувати уміння працювати в мультидисциплінарній команді під час розроблення індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами, у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини в інклюзивному середовищі

5. Компетентності в індивідуально-психологічній сфері (професійні цінності):

- здатність діяти згідно з принципами деонтології, пов'язаними з професійною діяльністю корекційного педагога; усвідомлення педагогічних, психологічних та соціальних наслідків у сфері професійної діяльності

Після вивчення навчальної дисципліни здобувач першого (бакалаврського) рівня повинен продемонструвати такі **результати навчання**:

Здатність продемонструвати базові психологічні знання з професії у процесі забезпечення психолого-педагогічного супроводу осіб з порушеннями психофізичного розвитку з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей та індивідуальних освітніх потреб у спеціальних та інклюзивних дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах; реабілітаційних установах.

Здатність продемонструвати на базовому рівні уміння визначати рівень розвитку власної толерантності та толерантності учасників освітнього процесу загальноосвітніх навчальних закладів з інклюзивною формою навчання;

Здатність продемонструвати на базовому рівні знання і здатність до раціонального вибору і реалізації методик і технологій розвитку толерантності учасників освітнього процесу загальноосвітніх навчальних закладів з інклюзивною формою навчання; уміння розробляти шляхи розвитку толерантності для будь-якої особистості.

Оволодіння на достатньому рівні навичками працювати самостійно (виконання завдань для самостійної роботи) та в групі (у процесі виконання завдань на практичних заняттях, під час педагогічної практики); умінням отримати результат у межах обмеженого часу з наголосом на професійну діяльність та унеможливлення плагіату.

Здатність продемонструвати знання та розуміння теоретичних основ психології толерантності; розрізняти відмінності між толерантністю та інтолерантністю; визначати «кордони» толерантності; уміння застосувати ці знання та розуміння при застосуванні

методик виховання толерантності (мета, завдання, етапи, зміст).

Здатність діяти згідно з принципами толерантності, пов'язаними з професійною діяльністю вчителя-логопеда; усвідомлення педагогічних, психологічних та соціальних наслідків у сфері професійної діяльності.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 72 год., із них 16 год. – лекції, 12 год. – семінарські заняття, 4 год. – модульні роботи, 40 год. – самостійна робота. Вивчення здобувачами вищої освіти навчальної дисципліни «Психологія толерантності» завершується заліком.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-професійний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань: 0101 «Педагогічна освіта»	Варіативна
	Напрямок підготовки: 6.010105 «Корекційна освіта (логопедія)»	
Модулів – 2	Спеціальність _____	Рік підготовки
Змістових модулів – 2		4-й
Загальна кількість годин – 72 год.		Семестр
		8 - й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 6 год.	Освітній рівень: <u>перший (бакалаврський)</u>	Лекції
		16 год.
		Практичні, семінарські
		12 год.
		Самостійна робота
		40 год.
		Вид контролю:
		залік

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНИЙ ФЕНОМЕН									
1.	Толерантність: визначення, історія, параметри та складові	9	4	2		2		5	
2.	Толерантність в освітньому законодавстві України та у контексті міжнародної законодавчої бази	8	2	2				6	
3.	«Кордони» толерантності та інтолерантності	10	4	2		2		6	
4.	Комунікативна толерантність: поняття, складові, види, рівні	9	4	2		2		5	
Модульна контрольна робота		2							2
<i>Разом</i>		38	14	8	0	6	0	22	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК УМОВА ГАРМОНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА									
5.	Толерантність починається з педагога	10	4	2		2		6	
6.	Виховання толерантності як основної умови готовності до конструктивної взаємодії	10	4	2		2		6	
7.	Методика виховання толерантності	12	6	4		2		6	
Модульна контрольна робота		2							2
<i>Разом</i>		34	14	8	0	6	0	18	2
<i>Усього за навчальним планом</i>		72	28	16	0	12	0	40	4

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Лекція 1. Толерантність: визначення, історія, параметри та складові (2 години).

Поняття толерантності. Історичний розвиток проблеми толерантності. Вплив на формування нашої думки про іншу людину. Параметри толерантної особистості.

Основні поняття теми: толерантність, інтолерантність, терпимість.

Семінарське заняття 1. Толерантність: визначення, історія, параметри та складові (2 години).

Рекомендована література: 5, 9, 12, 15, 16.

Лекція 2. Толерантність в освітньому законодавстві України та у контексті міжнародної законодавчої бази (2 години).

Законодавча база України про толерантність. Толерантність у контексті міжнародного законодавства.

Основні поняття теми: толерантність, інтолерантність, терпимість.

Рекомендована література: 2, 3, 5, 9, 11, 12, 15.

Лекція 3. «Кордони» толерантності та інтолерантності (2 години).

Основні показники толерантності. Межі інтолерантності. Диференціальні ознаки толерантності та інтолерантності.

Основні поняття теми: безпринципність, цинізм, пасивність, толерантність підкорення, толерантність корисливості, толерантність-поблажливості, толерантність наміру,

Семінарське заняття 2. «Кордони» толерантності та інтолерантності (2 години).

Рекомендована література: 5, 7, 9, 13.

Лекція 4. Комунікативна толерантність: поняття, складові, види, рівні (2 години).

Поняття комунікативної толерантності. Основні підструктури особистості, які забезпечують комунікативну толерантність особистості. Особливості поведінки педагога з низькою комунікативною толерантністю.

Основні поняття теми: толерантність, комунікація, комунікативна толерантність.

Семінарське заняття 3. Комунікативна толерантність: поняття, складові, види, рівні (2 години).

Рекомендована література: 5, 7, 8, 9, 13.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК УМОВА ГАРМОНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Лекція 5. Толерантність починається з педагога (2 години).

Кодекс толерантності. Комунікативна компетентність як основна риса толерантного педагога. Проблема формування толерантного ставлення до дітей з особливостями психофізичного розвитку у майбутніх педагогів.

Основні поняття теми: комунікація, компетентність.

Семінарське заняття 4. Толерантність починається з педагога (2 години).

Рекомендована література: 5, 7, 8, 9, 13.

Лекція 6. Виховання толерантності як основної умови готовності до конструктивної взаємодії (2 години).

Педагогічні умови ефективного виховання толерантних взаємостосунків. Завдання, які необхідно вирішувати педагогу для виховання толерантності. Методи виховання толерантних взаємостосунків.

Основні поняття теми: толерантність, інклюзія, педагогічна толерантність.

Семінарське заняття 5. Виховання толерантності як основної умови готовності до конструктивної взаємодії

Рекомендована література: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13.

Лекція 7. Методика виховання толерантності (4 години).

Методика виховання толерантності у дітей в умовах інклюзивного навчання. Методика виховання толерантності у педагогів в умовах інклюзивного навчання. Методика виховання толерантності у батьків в умовах інклюзивного навчання.

Основні поняття теми: толерантність, інклюзія, педагогічна толерантність.

Семінарське заняття 6. Виховання толерантності у дітей в умовах інклюзивного навчання(2 години).

Рекомендована література: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Психологія толерантності»

Разом: 72 год., лекції – 14 год., семінарські заняття – 12 год., самостійна робота – 40 год., модуль – 4 год.

Модулі	Змістовий модуль Базові засади логопсихології (67 балів)				Змістовий модуль 2 Психологічні особливості осіб з порушенням мовлення (96 балів)		
	1	2	3	4	5	6	7
Тема лекції (за відвідування 1 бал)	Толерантність: визначення, історія, параметри та складові (1б)	Толерантність в освітньому законодавстві України та у контексті міжнародної законодавчої бази (1б)	«Кордони» толрантності та інтолрантності (1б)	Комунікативна толрантність: поняття, складові, види, рівні (1б)	Толерантність починається з педагога (1б)	Виховання толрантності як основної умови готовності до конструктивної взаємодії (1б)	Методика виховання толрантності (1б)
Семінарські заняття (за відвідування 1 бал)	1 Толерантність: визначення, історія, параметри та складові (1б)		2 «Кордони» толрантності та інтолрантності (1б)	3 Комунікативна толрантність: поняття, складові, види, рівні (1б)	4 Толерантність починається з педагога (1б)	5 Виховання толрантності як основної умови готовності до конструктивної взаємодії (1б)	6 Виховання толрантності у дітей в умовах інклюзивного навчання (1б)
Бали за роботу на сем. та практ.зан.	10 балів		10 балів		10 балів	10 балів	
Самостійна робота	5 балів		5 балів	5 балів	15 балів	15 балів	15 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)				Модульна контрольна робота (25 балів)		
Підсумковий контроль	залік						

Всього : 163 балів; коеф. 1,63

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Семінарське заняття 1. Толерантність: визначення, історія, параметри та складові (2 години).

Під час підготовки до заняття студентам необхідно:

1 . Опрацювати питання:

- поняття толерантності;
- параметри толерантної особистості.

2. Зробити конспект статті у вигляді тез:

Сулятицька Т. Феномен толерантності в історичному дискурсі //Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Випуск 539-540. Філософія. – Чернівці: Чернівецький національний ун-т. - 2011. - С. 35-38. - Режим доступу: <http://www.philosophy.chnu.edu.ua/res/philosophy/V%20539-540.pdf#page=35>

План:

I. Обговорення проблемних питань :

1. Поняття толерантності.
2. Історичний розвиток проблеми толерантності.
3. Вплив на формування нашої думки про іншу людину.
4. Параметри толерантної особистості.

II. Аналіз роботи.

Рекомендована література: 5, 9, 12, 15, 16.

Семінарське заняття 2. «Кордони» толерантності та інтолерантності (2 години).

Під час підготовки до заняття студентам необхідно:

1 . Опрацювати питання:

- кордони толерантності та інтолерантності;
- диференціальні ознаки толерантності та інтолерантності.

2. Розробити пам'ятку «Кордони толерантності вчителя-логопеда».

План:

I. Обговорення проблемних питань :

1. Основні показники толерантності.
2. Межі інтолерантності.
3. Диференціальні ознаки толерантності та інтолерантності.

II. Аналіз роботи.

Рекомендована література: 5, 7, 9, 13.

Семінарське заняття 3. Комунікативна толерантність: поняття, складові, види, рівні (2 години).

Під час підготовки до заняття студентам необхідно:

1. Опрацювати питання:

- поняття комунікативної толерантності;
- основні підструктури особистості, які забезпечують комунікативну толерантність особистості.

2. Розробити пам'ятку «Шляхи попередження професійного вигорання вчителя-логопеда».

План:

I. Обговорення проблемних питань :

1. Чим обумовлюється та чи інша ступінь комунікативної толерантності індивіда?
2. Шляхи підвищення низької комунікативної толерантності.

II. Аналіз роботи.

Рекомендована література: 5, 7, 8, 9, 13.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК УМОВА ГАРМОНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Семінарське заняття 4. Толерантність починається з педагога (2 години).

Під час підготовки до заняття студентам необхідно:

1. Опрацювати питання:

- кодекс толерантності;
- комунікативна компетентність як основна риса толерантного педагога.

2. Розробити 1 вправу, 1 рольову та 1 ділову гру, що використовуються при вихованні толерантності педагогів в умовах інклюзивного класу.

План:

I. Обговорення проблемних питань :

1. Обговорення доцільності використання вправ, рольових та ділових ігор, що використовуються при вихованні толерантності педагогів в умовах інклюзивного класу.

II. Аналіз роботи.

Рекомендована література: 5, 7, 8, 9, 13.

Семінарське заняття 5. Виховання толерантності як основної умови готовності до конструктивної взаємодії (2 години).

Під час підготовки до заняття студентам необхідно:

1. Опрацювати питання:

- шляхи формування толерантності у батьків дітей, що виховуються в умовах інклюзивного навчального закладу;

- засоби формування толерантності у батьків дітей, що виховуються в умовах інклюзивного навчального закладу.

2. Розробити 1 вправу, 1 рольову та 1 ділову гру, що використовуються при вихованні толерантності у батьків в умовах інклюзивного класу.

План:

I. Обговорення проблемних питань :

1. Обговорення доцільності використання вправ, рольових та ділових ігор, що використовуються при вихованні толерантності у батьків в умовах інклюзивного класу.

II. Аналіз роботи.

Рекомендована література: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13.

Семінарське заняття 6. Виховання толерантності у дітей в умовах інклюзивного навчання (2 години).

Під час підготовки до заняття студентам необхідно:

1. Опрацювати питання:

- шляхи формування толерантності у дітей в умовах інклюзивного навчального закладу;
- засоби формування толерантності у дітей в умовах інклюзивного навчального закладу.

2. Розробити 1 вправу, 1 рольову та 1 ділову гру, що використовуються при вихованні толерантності у дітей в умовах інклюзивного закладу.(вік -за вибором студента)

План:

I. Обговорення проблемних питань :

1. Обговорення доцільності використання вправ, рольових та ділових ігор, що використовуються при вихованні толерантності у дітей в умовах інклюзивного класу.

II. Аналіз роботи.

Рекомендована література: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Тема 1. Толерантність: визначення, історія, параметри та складові.

Завдання:

Зробити конспект статті у вигляді тез:

Сулятицька Т. Феномен толерантності в історичному дискурсі //Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Випуск 539-540. Філософія. – Чернівці: Чернівецький національний ун-т. - 2011. - С. 35-38. - Режим

доступу: <http://www.philosophy.chnu.edu.ua/res/philosophy/V%20539-540.pdf#page=35>

Форма подання: у вигляді тез.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Рекомендована література: 5, 9, 12, 15, 16.

Тема 2. «Кордони» толерантності та інтолерантності.

Завдання 1:

Розробити пам'ятку «Кордони толерантності вчителя-логопеда».

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

або **Завдання 2:**

Законспектувати основні положення Декларації принципів толерантності (від 16.11.1995) : Документ 995_503, редакція від 16.11.1995, чинний [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_503

Форма подання: у вигляді письмового конспекту.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Рекомендована література: 2, 3, 5, 9, 11, 12, 15.

Тема 3. Комунікативна толерантність: поняття, складові, види, рівні.

Завдання:

Розробити пам'ятку «Шляхи попередження професійного вигорання вчителя-логопеда».

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Рекомендована література: 5, 7, 8, 9, 13.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК УМОВА ГАРМОНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Тема 4. Толерантність починається з педагога.

Завдання:

Розробити 1 вправу, 1 рольову та 1 ділову гру, що використовуються при вихованні толерантності педагогів в умовах інклюзивного класу.

Форма подання: у вигляді письмового конспекту.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Рекомендована література: 5, 7, 8, 9, 13.

Тема 5. Виховання толерантності як основної умови готовності до конструктивної взаємодії (2 години).

Завдання:

Розробити 1 вправу, 1 рольову та 1 ділову гру, що використовуються при вихованні толерантності у батьків в умовах інклюзивного класу.

Форма подання: у вигляді письмового конспекту.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Рекомендована література: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13.

Тема 6. Виховання толерантності у дітей в умовах інклюзивного навчання (2 години).

Завдання:

Розробити 1 вправу, 1 рольову та 1 ділову гру, що використовуються при вихованні толерантності у дітей в умовах інклюзивного закладу.(вік -за вибором студента)

Форма подання: у вигляді письмового конспекту.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Рекомендована література: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13.

Карта самостійної роботи студента з дисципліни «Психологія толерантності»

<i>Модуль та теми курсу</i>	<i>Академічний контроль</i>	<i>Бали</i>	<i>Примітка</i>
Толерантність: визначення, історія, параметри та складові	Семінарське заняття, модульна к/р, залік	5	
«Кордони» толерантності та інтолерантності	Модульна к/р, залік.	5	
Комунікативна толерантність: поняття, складові, види, рівні	Семінарське заняття, модульна	5	

	к/р, залік.		
Толерантність починається з педагога	Семінарське заняття, модульна к/р, залік	15	
Виховання толерантності як основної умови готовності до конструктивної взаємодії	Модульна к/р, залік.	15	
Виховання толерантності в умовах інклюзивного навчання	Семінарське заняття, модульна к/р, залік.	15	
Всього за дисципліну: 40 год.		60 балів	

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення студента з дисципліни «Психологія толерантності» оцінюються за системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Система оцінювання навчальних досягнень студентів за Європейською (ECTS) шкалою подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни «Психологія толерантності»

Вид діяльності	Бал
Модуль 1	67
Модуль 2	96
РАЗОМ	163
РОЗРАХУНОК БАЛІВ ЗА КОЕФІЦІЄНТОМ	163:100=1,63

У процесі оцінювання навчальних досягнень студента застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; звіт, реферат, есе.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Результати навчання студентів щодо опанування навчальної дисципліни оцінюються за 100-бальною шкалою. Переведення результатів, отриманих за 100-бальною шкалою оцінювання в шкалу за системою ЄКТС здійснюється за наступною схемою, що подана у табл. 8.2.

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Таблиця 8.2

Оцінка ЄКТС	Оцінка за шкалою Університету	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками

B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
Fx	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

• *Словесні*: лекція із застосуванням комп’ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, практичні, пояснення, розповідь, бесіда.

• *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

• *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ навчальні посібники;
- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ презентації теоретичного матеріалу в Power Point
- ✓ контрольні завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.

X. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Терещенко К.В. Взаємозв'язок толерантності педагогічних працівників із рівнем організаційного розвитку закладів освіти / К.В. Терещенко // Організаційна психологія. Економічна психологія. – 2016. – № 1(4). – С. 70-77. Бойчук Ю.Д. Інклюзивна компетентність педагога // Джерело педагогічних інновацій. Інклюзивна освіта: Науково-методичний журнал. – Випуск № 1. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2013. – С. 18-23.
2. Декларація принципів толерантності (від 16.11.1995) : Документ 995_503, редакція від 16.11.1995
3. Дубовик О. М. Соціально-психологічний тренінг у становленні професійно орієнтованих особистісних якостей майбутнього спеціального психолога/ О. М. Дубовик // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2016. – № 3(79). – С. 62–70.
4. Кайдалова Г.П. Організація виховної роботи з формування толерантності у молодших школярів в умовах інклюзії / Г. П. Кайдалова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – 2016. – Вип. 31.– С. 45-49.
5. Конституція України від 28.06.96 №254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 381–417.
6. Мартинчук О.В. Формування толерантності як складова професійно-педагогічної підготовки студентів до роботи в інклюзивних закладах освіти. // Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (28-29 березня) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка та ін. ; за заг. ред. В. О. Огнев'юка]. С. 914-919.
7. Мартинчук О. В. Формування толерантного ставлення до дітей з особливостями психофізичного розвитку у педагогів дошкільних навчальних закладів / О. В. Мартинчук // Людські цінності і толерантність у сучасному світі: міжконтинентальний діалог інтелектуалів: матер. Міжнарод. наук.-практ. конф., 16 листопада, м. Київ / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка [та ін.]; за заг. ред. В. О. Огнев'юка; [редкол.: В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа, С. О. Сисоєва, Н. М. Віннікова]. – К.: Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – С. 234–238.
8. Мартинчук О. В. Емоційна компетентність педагога як умова успішного впровадження інклюзивної освіти / О. В. Мартинчук // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – 2016. – Вип. 32. Частина 1. – С. 200–205.
9. Матієнко О.С. Толерантність: введення в проблему. – Вінниця: ВДАУ, 2006. – 40 с.

10. Мігалуш А.О. Виховання толерантного ставлення до людей з особливими потребами в інклюзивних закладах освіти // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 46. Педагогічні науки. – Житомир: Житомирський національний ун-т. – 2013. – С.88-91
11. Сулятицька Т. Феномен толерантності в історичному дискурсі // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Випуск 539-540. Філософія. – Чернівці: Чернівецький національний ун-т., 2011. – С. 35-38.
12. Терещенко К.В. Взаємозв'язок толерантності педагогічних працівників із рівнем організаційного розвитку закладів освіти / К.В. Терещенко // Організаційна психологія. Економічна психологія. – 2016. – № 1(4). – С. 70-77.
13. Терещенко К.В. Вплив організаційних чинників на рівень толерантності персоналу закладів освіти // Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2016. – Т. I : Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія. – Випуск 44. – С. 16-20.
14. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 224 с.

Додаткова:

15. Асмолов А.Г. Толерантность: от утопии – к реальности// На пути к толерантному сознанию. – М.: Смысл, 2000. – 255с.
16. Замазій Ю.О. Поради батькам гіперактивної дитини // Джерело педагогічних інновацій. Інклюзивна освіта: Науково-методичний журнал. – Випуск № 1. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2013. – С. 109-117.
17. Пушкіна О. В. Система прав і свобод людини та громадянина в Україні: теоретичні і практичні аспекти забезпечення. – К.: Логос, 2006. – 416 с.
18. Сінельник І. П. Педагогіка толерантності в Україні: історія становлення й розвитку / І. П. Сінельник // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді . – 2013. – Вип. 17(2). – С. 274-281. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Tmpvd_2013_17\(2\)_32.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Tmpvd_2013_17(2)_32.pdf)

Інтернет ресурси:

19. Балтіна О.Б. Особливості прояву толерантності в педагогічному спілкуванні. - Режим доступу: <http://ea.donntu.edu.ua/handle/123456789/12416>
20. Декларація принципів толерантності (від 16.11.1995) : Документ 995_503, редакція від 16.11.1995, чинний [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_503

21. Сінельник І. П. Педагогіка толерантності в Україні: історія становлення й розвитку / І. П. Сінельник // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді . – 2013. – Вип. 17(2). – С. 274-281. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/Tmpvd_2013_17\(2\)_32.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/Tmpvd_2013_17(2)_32.pdf)
22. Сулятицька Т. Феномен толерантності в історичному дискурсі // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Випуск 539-540. Філософія. – Чернівці: Чернівецький національний ун-т. – 2011. – С. 35-38. – Режим доступу: <http://www.philosophy.chnu.edu.ua/res/philosophy/V%20539-540.pdf#page=35>